

Att slösa med energi är omodernt!

Ja, alla med lite vett i skallen framhåller gärna hur viktigt det är att spara energi i diskussionen om klimat och miljö. Det finns knappast någon som skulle erkänna att den inte känner till FN:s 2-graders mål och minsann vill dra sitt strå till stacken.

Men varför håller vi inte taktens då, varför går det inte så fort som det borde gå? Är det så att man säger en sak och bakom orden finns den där lilla latmasken som tycker att njaa, egentligen berör det inte mig, någon annan får lösa det här problemet.

Jag tror att ett svar är att bilden av hur det ska lösas har svängt; från att det har handlat om hur vi ska få fram tillräckligt bra tekniska prylar som ska lösa problemet till att nu finns faktiskt prylarna, men hur ska vi få ut dem på marknaden och hur ska vi använda dem? Det vill säga, istället för att det handlar om teknikutveckling så handlar det nu om marknadsföring, beteende och kommunikation.

Va roligt, tänker vi allihopa!! Eller hur? Det är ju här vi energirådgivare verkligen kan göra skillnad; genom att förklara, informera, sprida kunskap, inspirera, ge goda exempel, listan kan bli lång....

Med vår kunskap inom det här området kan vi göra underverk; det gäller bara att nå ut, träffa de som ska fatta beslut och de som ska genomföra jobbet. Det är då vi kommer lyckas, då kommer energieffektiviseringstakten öka och målen att nås!

Som sagt, va roligt!

Birgitta Govén, ordförande

Birgitta Govén – ny ordförande i EnergiRådgivarna!

Civilingenjören Birgitta Govén, 48 år, valdes till ny ordförande i föreningen EnergiRådgivarna på årsmötet i Göteborg i mitten av mars.

Förväntningarna är stora på Birgitta Govén när hon nu tagit över ordförandeklubban efter Hans Nilsson. Hon valdes till ordförande på föreningens årsmöte på Energiutblick i mars i Göteborg.

– Jag tycker det här ska bli jätteroligt och kommer att försöka hitta nya vägar för att stärka föreningen och öka på medlemsnyttan, säger hon.

Birgitta Govén är civilingenjör – maskinlinjen med kylteknisk inriktning på KTH – och jobbade på Telia i tio år bland annat med energieffektivisering av telestationer och avveckling av freoner i kylmaskiner. Under några år var hon också ledare på en dataleveransavdelning där.

2008 kastade hon sig ut i konsultverksamheten och gick med i Aton Teknikkonsult där studiekamraten – och förrföra ordföranden i EnergiRådgivarna – Lotta Bångens var en av delägarna.

Som konsult har Birgitta bland annat jobbat som klimat- och energirådgivare i Stockholmsregionen.

OLIKA ROLLER, MEN ALLA BEHÖVS

– I EnergiRådgivarna har vi betydligt större möjligheter att fritt uttrycka våra åsikter än vad de kommunala klimat- och energirådgivarna har. Vi behöver inte vara fullt så försiktiga och neutrala i vår rådgivning som de kommunala rådgivarna. Vi har helt enkelt olika roller.

FOTO: ESTER SORRI

Birgitta Govén valdes till ordförande i EnergiRådgivarnas på årsmötet i mars.

Dessa olika roller kommer hon att diskutera med Energimyndigheten framöver. Målet är att försöka hitta nya vägar där man kompletterar varandra.

FLER MEDLEMMAR, STÖRRE MEDLEMSNYTTA

När det gäller inriktningen på själva föreningsarbetet säger Birgitta att hon framför allt vill försöka rekrytera flera medlemmar och hitta nya aktiviteter som gör föreningen intressant att vara med i.

– Jag tycker det här med Energiluncher som vi har prövat under vintern är jättebra. Kanske vi ska utveckla dem och förbereda ett tema för varje lunch, eller också kan vi berätta om aktuella projekt som vi jobbar med.

– Vi ska testa med studiebesök också, såsom Vattenfalls nya kontorsbyggnad i Stock-

holm (Miljöklassad byggnad).

– Många i föreningen är ensamma konsulter och vill ha kontakt med andra i föreningen, bland annat för att lära sig av varandra.

Samarbetet mellan EnergiEffektiviseringsFöretagen och EnergiRådgivarna kan utvecklas och fördjupas, menar Birgitta Govén.

FOKUS PÅ BETEENDET

– Ett område inom energieffektivisering som berör hela fältet gäller beteendet. Tekniken är välutvecklad men om den inte används optimalt av brukarna så blir resultatet av åtgärderna inte det som kan förväntas.

Fler studenter inom energi och miljö på högskolorna hoppas Birgitta Govén också att föreningen ska nå på informationsträffar där studenterna kan få kontakt med ”verkligens folk”.

KONGRESSEN

EnergiRådgivarnas kongress ägde rum i början av maj i Stockholm. Såväl fjolårets kongress tema – *Ombyggnaden av miljonprogrammet* – som årets – *Handlar energieffektivisering idag om fjärrvärme, pellets eller värmepumpar?* har Birgitta varit huvudansvarig för.

– Det finns ju inte bara ett saliggörande sätt att värma byggnader på. Alla har olika förutsättningar och lösningarna kan därför inte vara desamma för alla byggnader.

text: Yrsa Westerlund

EnergiRådgivarnas kongress i maj

Alla älskar energieffektivisering – ändå går det väldigt trögt!

Bli medlem i Energi-
Rådgivarna! Anmäl dig
på
www.energiradgivarna.se

EnergiRådgivarnas styrelse:

Birgitta Govén, ordförande
birgitta.goven@aton.se

Jesper Peterson, vice ordförande
jesper.peterson@naturskyddsforeningen.se

Camilla Hjortling, ledamot
Camilla.Hjortling@gmail.com

Hans Nilsson, ledamot
nosslinh@telia.com

Lisa Ossman, ledamot
lisa.ossman@sp.se

Mari-Louise Persson, ledamot
mari-louise.persson@uppsala.se

Maria Perzon, sekreterare
maria.perzon@bengt Dahlgren.se

Ingela Brandén, suppleant
ingela_branden@hotmail.com

Roland Jonsson, suppleant
roland.jonsson@hsb.se

Mona Tjernström, suppleant
mona.tjernstrom@sundsvall.se

Anna-Karin Hatt, energiministern, gästade årets kongress 9-10 maj som samlade ett 60-tal energiengagerade medlemmar på hotell Anglais Stockholm. Där utsågs även Årets energirådgivare 2012, Knivsta kommun och Jonas Tannerstad.

När EnergiRådgivarna bjuder in till kongress kan man vara säker på att föreläsarna har mycket intressanta saker att delge publiken. Så var det även i maj när man träffades över ämnet *Handlar energieffektivisering idag om fjärrvärme, pellets eller värmepumpar?*

Föreningens förre ordförande, **Hans Nilsson**, inledde med att diskutera Sveriges bristande ambitioner när det handlar om att uppfylla EU-målet att effektivisera med 20 procent till 2020.

Svante Axelsson, Naturskyddsföreningen, hängde på:

”Effektivisering är det som alla älskar. Men varför är det ändå så trögt?

Han berättade att Naturskyddsföreningen inlett en satsning på energianvändning med koppling till boendet. Man har anställt en

nationalekonom som ska djupdyka i hur miljonprogrammen kan effektiviseras.

VARJE BYGGNAD ETT UNIKT SYSTEM

Med gröna investeringar når vi längre, menade **Kristian Skånberg**, TCO:

– Energianvändningen har ökat med 230% från 1972-2007 och andelen förnybart ligger fortfarande på samma nivå 13%, konstaterade han inledningsvis och fortsatte:

– Vad är lönsamt? Då måste man ju också tänka på vad det kommer att kosta i framtiden och inte använda dagens prisbild. Vilket gör att lönsamhetskalkylerna för energieffektivisering blir än bättre.

VI RÄKNAR SÅ DET PASSAR OSS?

Lars Nilsson, programchef för forskningsprogrammet Lets2050 vid Lunds Universitet framhöll att energieffektivisering kan vara knepigt att räkna på och det finns inte ett rätt sätt att räkna på.

– Vi tenderar att räkna så att det passar oss. Om vi ska effektivisera byggnadsskalet räknar vi gärna på marginalen. i andra fall inte. Vi tenderar att räkna på en sak i taget.

Kristina Mjörnell, SP talade över ”Energieffektiviseringens risker – finns det en gräns innan fukt och inomklimat sätter stopp?”

”Det finns som vi har hört här idag en stor sparpotential i fastighetsbeståndet. Det finns 2,4 miljoner lägenheter i flerbostadshus.

Forskning visar att när vi får pengar över väljer vi energislukande satsningar, berättade Svante Axelsson, Naturskyddsföreningen.

Dokumentation från kongressen 9-10 maj 2012 i Stockholm

På Energirådgivarnas hemsida finns en fylligare sammanfattning av kongressen.

Ca 1 miljon är byggda under rekordåren och i stort behov av renovering. Ganska lite rivs.

Hon tog som exempel Backa Röd utanför Göteborg, ett pilotprojekt där energiförbrukningen per kvadratmeter och år sänktes från 184 kWh till cirka 60 kWh. Där isolerades vind, byttes fönster, tilläggsisolerades fasaden, lufttätas, installerades FTX-system, nya utfackningsväggar vid balkong och isolerades grunden.

VARJE BYGGNAD ETT UNIKT SYSTEM

– Varje byggnad är ett unikt system och det finns många möjligheter och det är viktigt att vara medveten om riskerna. Utvärdera >>

Tipsa Dialog!

Välkomna att tipsa oss om nyheter som kan vara intressanta att läsa om för andra medlemmar i EnergiRådgivarna. Mejla till jesper.peterson@naturskyddsforeningen.se eller till yrsa@bahnhof.se.

www.energiradgivarna.com
S:t Göransgatan 84
112 38 Stockholm
tel: 08-343245
kansliet@energiradgivarna.com

Vilka sparade kilowattimmar är bäst? Är alla sätt att spara lika bra? Detta diskuterades i paneldebatten av Lars Andrén, Svensk Solenergi, Roland Jonsson, HSB, Per Jonasson, Kyl & Värmepumpsföretagen och Mikael Gustafsson, Svensk Fjärrvärme. Svante Axelsson, Naturskyddsföreningen och Lotta Bångens, EEF, var moderatorer.

innan utförande i full skala, uppmanade Kristina Mjörnell.

”Hur hittar vi de rätta argumenten?” var temat för föredraget som hölls av Susanna Göransson, Grandezza konsult:

– Vi kanske tror att det är under barn- och ungdomsåren som vi utvecklas och att det sen stannar av, men så är det inte. Under förutsättning att man utsätts för nya tankar och idéer, kriser, etc, sker en utvecklingen steg för steg.

– Människor är inte alls irrationella. Försök strukturera upp hur ni kommunicerar, prova att med några frågor ta reda på var organisationen befinner sig. Det viktiga är att nå beslutsfattarna. Hur ser de på frågan? Hur kalkylerar de?”

Efter eftermiddagskaffet följde en paneldebatt med rubriken *Vilka sparade kilowattimmar är bäst? Är alla sätt att spara lika bra?*

Lars Andrén, Svensk Solenergi, Roland Jonsson, HSB, Per Jonasson, Kyl & Värmepumpsföretagen, och Mikael Gustafsson, Svensk Fjärrvärme satt i panelen. Svante Axelsson, Naturskyddsföreningen och Lotta Bångens var moderatorer.

Konsensus i panelen rådde! De fyra personerna ville nå samma mål men hade lite olika synsätt på vägen dit.

ÅRETS ENERGIRÅDGIVARE 2012

Efter debatten var det dags för mingel, middag och utdelning av diplom och blommor till Årets energirådgivare 2012, *Knivsta kommun* – representerad av kom-

munistyrelsens ordförande Göran Nilsson – och Jonas Tannerstad. Den sistnämnde naturligtvis iförd den hatt han lovat äta upp om han inte lyckas med att energieffektivera så mycket i Örebrobostäder som han utlovat ...

Dag två inleddes av designer Stina Wessman, Interactive Institute, som talade över Visualisering:

”Det finns idag olika metoder för återkoppling och visualisering av energianvändningen. Vissa är skärmbaserade och vissa är fysiska gränssnitt. Underlättar de våra val i vardagen, frågade hon sig?

Ett exempel på ett energivisualiseringsprojekt som Interactive Institute jobbar med kallas för Indus, ett projekt för energibesparing i företagen.

– Vad är lönsamt? Då måste man ju också tänka på vad det kommer att kosta i framtiden och inte använda dagens prisbild. Vilket gör att lönsamhetskalkylerna för energieffektivisering blir än bättre.

Kristian Skånberg,
TCO

>>

Så ska vi klara energi- och klimatutmaningen i Sverige! var rubriken för energiminister Anna-Karin Hatts (t v) tal. Talet finns att läsa i sin helhet på regeringens hemsida www.regeringen.se/sb/d/15728/a/192677 T h på bilden Birgitta Govén.

Hon menar att de som använder solceller och producerar egen el är mycket intresserade av att räkna och kolla.

Vem kan man lita på? Den frågan diskuterades av Lars Jonsson, rådgivare i hållbarhetskommunikation på företaget Yttra:

– Ord som ni bör vara observanta på är till exempel ordet miljö. Ordet miljö får inte användas i ett produktnamn. Inte heller de engelska varianterna så som Eco med

mera får användas som produktnamn.

Det finns krav på relevans och dokumentation för hur miljöargument ska få användas. De ska vara relevanta för den produkt som marknadsförs och vara möjliga att kontrollera genom tillgänglig dokumentation. De får inte vara vaga eller ospecifika. Man får inte säga att en produkt är skonsam mot miljön, grön eller ”naturens vän”.

du till några av de stora ställena där man köper ljus. Spanar in armaturer. Tar något som lilar med arkitekturen. Sätter upp den och installerar den som man brukar göra.

– Är detta en ljus, varm och välkomnande entré? Nej, detta är ofta frågan om lampsättning istället för ljussättning. Du känner igen lampsättning genom att du får en släng av ångest. Det är också lampsättning i 80 procent av alla entréerna, menade Svante Petterson.

MINISTERN EFTERLYSTE SAMVERKAN

Sist upp på kongressscenen klev it- och energiminister Anna-Karin Hatt.

Hon berättade att en ny OECD-rapport (se ruta nere t v) visat att svenska hushåll skulle kunna beskrivas som en slags ”medelmåttor” när det gäller den kunskap vi har om förnybar energi och att vi svenskar är mindre benägna än andra i OECD att spara energi.

Klimatutmaningen är gemensam och kräver gemensamma åtgärder, menade Anna-Karin Hatt.

Sverige måste fullfölja omställningen till ett långsiktigt hållbart energisystem.

Den enskilde konsumentens ställning på energimarknaden måste stärkas. De omotiverat dyra anvisningsavtalen måste avskaffas. När vi får ett system med netto-debitering på plats kommer den som satt solceller på sitt tak, eller ett litet vindkraftverk på tomten, kunna kvitta värdet av den egna elproduktionen mot den egna konsumtionen och bara betala för mellanskillnaden mellan det man själv producerar och det man konsumerar.

Anna-Karin Hatt vill också prioritera miljöteknik. Rätt nyttjat – och rätt kombinerat – kan det leda till att globala utmaningar kan bli till innovationer, jobb, exportmöjligheter och tillväxt i Sverige.”

anteckningar: Camilla Hjortling

foto: Lisa Ossman

red: Yrsa Westerlund

Rätt morot behövs för att ändra ett beteende

OECDs undersökning *Greening Household Behaviour: The Role of Public Policy* bekräftar vikten av att tillhandahålla

rätt incitament för att främja beteendeförändringar.

Undersökningen visar att prisbaserade incitament gynnar energi- och vattenbesparingar. Så t.ex. förbrukar de hushåll som debiteras för sin förbrukning på volymetrisk basis cirka 20 procent mindre vatten än de som inte debiteras.

Emellertid tenderar låginkomsthushållen att drabbas hårdast av höjda vattenavgifter, då de proportionellt sett betalar mer än dubbelt så mycket för vattenanvändning i hemmet än höginkomsthushållen...

Årets energirådgivare 2012

Knivsta kommun och Jonas Tannerstad!

Årets energirådgivare 2012 är Knivsta kommun och Jonas Tannerstad! På bilden t v Knivsta kommunstyrelsens ordförande Göran Nilsson; Jonas Tannerstad t h.

På Energirådgivarnas kongress i Stockholm i maj utsågs Årets energirådgivare 2012. Applåder, blommor och diplom tilldelades Knivsta kommun för dess framtidsinriktade energisatsningar – samt till Jonas Tannerstad som lovat äta upp sin hatt om han inte lyckas med den ambitiösa energieffektivisering som han inlett i Örebrobostäder.

Knivsta kommun är Årets Energirådgivare 2012 med motiveringen:

Knivsta kommun har utsetts till Årets Energirådgivare 2012 för sitt breda politiska engagemang över blockgränserna inom området hållbar framtid. Med hänsyn till de risker för framtiden som peak oil innebär har man i Knivsta kommun bestämt sig för att ligga steget före och att redan nu börja ställa om till en hållbarare ort inom samtliga områden när det gäller biffen, bilen och bostaden.

När det visade sig att det inte gick att bygga ett vindkraftverk inom kommunen på grund av närheten till Arlanda beslöt man att utreda dessa möjligheter. I väntan på svaret införskaffades ett vindkraftverk i Skåne för försörjning av kommunens el.

I det senaste initiativet bjuder man in kommunmedborgarna till bygget av en solcellspark genom en ekonomisk förening.

På sin väg mot ett fossilfritt samhälle leds Knivsta kommun av engagerade politiker mot en tryggare framtid inom energiförsörjningens område.

Jonas Tannerstad är Årets energirådgivare 2012 med motiveringen:

”Örebrobostäder är med 20 000 lägenheter och 40 000 hyresgäster ett stort och tongivande bolag i sitt område. Man har satt målet att till 2015 minska elanvändningen med 25 procent.

Det kommunalägda bostadsbolaget Örebrobostäder har med tydliga mål identifierat och åtgärdat många energibovar. Målet är högt, men inte orealistiskt. År 2015 ska energikostnaden ha kapats med 25 procent. Detta motsvarar 13,6 GWh. Det är lika mycket som den årliga energiförbrukningen för 680 villor.

Jonas Tannerstad, teknikansvarig inom el-, styr- och reglerteknik på Örebrobostäder, är mannen bakom satsningen. Han har lovat att äta upp sin hatt om de inte når målet. Vid årsskiftet passerades 13 miljoner kWh så han är på god väg.

Energirådgivarna tycker att djärvheten i målsättningen och valet av diet, samt i det som redan uppnåtts, gör Jonas Tannerstad till Årets energirådgivare.

HSB presenterar helt ny ventilationslösning

HSB presenterar i dagarna en helt ny ventilationslösning för system med från och tilluft ”som lyfter energieffektiviteten till nya höjder”.

I ett pressmeddelande skriver HSB: Ett bra FTX aggregat återvinner ungefär 85% av energin ur frånluften och återför den till luften som blåses in. Man behöver då bara tillföra 15% värme. Nu minskar vi detta med ytterligare 85%.

HSB kallar lösningen FTX och sätts in i en fastighet som är under byggnad i Nacka. Merinvesteringen är under 200 kr/m² vid

nyproduktion men HSB FTX sägs passa lika bra i miljonprogrammets hus.

Genom att byta från mekanisk frånluft och montera in HSB FTX kan man enligt HSB nå nästan en besparing på 40 kWh/m² i befintliga hus. Med HSB FTX minskar primärenergieanvändningen och effektbehovet jämfört med en vanlig FTX lösning.

HSB provar nu det nya systemet

som kan bli ett kostnadseffektivt sätt för hela fastighetsbranschen att minska byggnadernas köpta energi. Systemet kan användas i alla hus med FTX ventilation. Aggregatet byggs upp av standardkomponenter och fungerar mycket bra ihop med alla typer av vattenburna system.

[Länk till pressmeddelande om HSB FTX](#)

Beställ hem värningsbroschyren

Finns att beställa hem från Energirådgivarnas kansli.

Bra att ha vid olika evenemang där det är möjligt att värva medlemmar och informera om Energirådgivarna!

Alla som på något sätt jobbar med energieffektivisering borde vara med i Energirådgivarna.

I synnerhet du!

Vad är energieffektivisering – och hur gör man?

Vad är energieffektivisering – och hur gör man? finns att ladda ner på Energirådgivarnas hemsida.

Energirådgivarnas nya debattskrift har givits ut i samverkan med EEF, EnergiEffektiviseringsFöretagen.

Vi använder energi för att få ljus och varmt och för att producera de varor vi behöver. Genom att göra det effektivare kan vi få dessa nyttigheter billigare och samtidigt spara energi, men också förbättra t.ex. arbetsmiljön. Potentialen för lönsam effektivisering är stor.

Hur mycket man spar och var är en fråga som leder till dispyter, ibland i onödan. Genom effektivisering blir samhället mindre

sårbart och mera konkurrenskraftigt samtidigt som man bäddar för en ökad användning av förnybar energi. Även om man agerar lokalt så har det betydelse globalt genom att resurserna kan fördelas bättre. Men åtgärderna måste ske på ett sådant sätt att människor förstår dem och gillar dem.

Länk här till [Vad är energieffektivisering – och hur gör man?](#) på Energirådgivarnas hemsida.

Prenumerera på Ekodesigns nyhetsbrev!

Prenumerera gratis på **Energimyndighetens nyhetsbrev** för energirådgivare!

All energi ger miljöpåverkan

Dags att välja framtidens energisystem heter en ny rapport från Naturskyddsföreningen, SNF, som går att ladda ner på deras hemsida.

Alla energislag har en miljöpåverkan, även de förnybara, skriver SNF i sin nya rapport.

Biobränsle är bara hållbart så länge det skogs- och jordbruk de härstammar från är hållbart.

Vindkraft tar arealer i anspråk, kan inte placeras hur som helst utan negativ påverkan på lokala ekosystem och kräver metaller och energi vid tillverkning.

Vattenkraft har stor negativ påverkan på biologisk mångfald i lokala ekosystem och bör därför inte byggas ut ytterligare.

Solenergi har en viss miljöpåverkan i tillverkningsfasen.

En snabb övergång till hållbara, förnybara energislag i kombination med en kraftfull satsning på energieffektivisering är den enda strategi som kan minska vårt

importberoende av fossil energi och samtidigt trygga rimliga

energipriser för framtida generationer, samtidigt som den negativa miljöpåverkan minimeras, skriver SNF på sin hemsida.

